

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio iij. De peculiari quorundam dominio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Scotus .

axioma illud, iure naturali omnia sunt communia, non uniuersaliter, sed strictim intelligat, scilicet aut in necessitate extrema, aut inter amicos. Huc autem sensui neque res ipsa neque iurisperiti applaudunt. Intelligunt enim illud de generali communitate, que postea iure gentium diuisa fuit, ut patet loco citato apud Isidorum, & distin. 9. capite differt. apud Gratianum Scotus autem 4. distin. 15. qu. 2. ferre illud uniuersaliter recipiens, ait post naturam corruptam idem ius nature derogatum esse. At uero salua Doctoris auctoritate, minus hoc rationis congruens apparet. Primum, quia naturale ius immobile est, ut patet per Isidorum distinct. 6. canon. Non est peccatum. & is itaque. Inde enim colligi precepta Decalogi esse immutabilia, quod sunt de iure nature. Item aut fuit preceptum iuris nature quod res in communi possiderentur, aut nullum fuit tale. Si prius dederis membrum, tunc uel illud preceptum uniuersale fuit pro quocunque statu, & hoc nemo sanæ mentis fatebitur, nam error esset sic dicere, ut in natura lapsa perseveraret idem possessionis modus, aut fuit particulare pro illo statu innocentie, & illius nulla est facta derogatio, nam quod diuisio fiat in nostro statu illeguitati non derogat, ut perdurante innocentia communis possessio perduraret. Responsio ergo legitima extat apud S. Th. q. 66. artic. 2. licet emunctius per distinctionem respondebitur. Est enim in rebus considerare & dominium & usum. Et quantum ad dominium, ius nature nunquam precepto inhibuit rerum diuisionem, quod per contrariam legem fuerit derogatum, sed eo sensu negatiuo dicitur communis possessio de iure nature, quod nunquam lex naturalis eandem precepit diuisionem, sed permisit hoc uel illo modo possideri, quo pacto diuersis hominum statibus commodius esset & expeditius. Quare ius naturale non est mutatum, sed res. Sententia est Aug. lib. 1. confel. quam optimo exemplo clarificat. Est inquit, medicinalis regula, vinum esse hominibus congruum. hæc autem minime derogatur dum infirmo potus vini interdicitur, sed mutatio fit in homine, cui perpetua illa regula non congruit. At uero quantum ad usum, potest quodammodo affirmari ius nature precipere omnia esse communia in necessita-

te. Ad secundum argumentum, quod ex dictis Clem. in canon. Dilectissimus. factum est mirabilis est exposito glo. Ioan. Theuthonici. Ait tex. v. um omnium rerum omnibus esse debuisse communem, sed per iniquitatem alius dixit hoc esse suum, alius istud. Ait uero gloss. per iniquitatem id est per consuetudinem iuris gentium, equitati naturali contrariam. Profecto si ius gentium iniquitas esset, nequiquam iuris appellatione censeretur. Planus ergo sensus est, per iniquitatem, id esse, quod per originale peccatum, quo dissoluta libertas contineri non poterat nisi facta rerum diuisione. Ad tertium negatur quod corrupta natura, firmior fuisset amoris nexus inter mortales rebus in communi possessis, ut conclusionum serie satis liquet. Exiguus enim monachorum numerus, monasteriorum claustris circumseptus, potest quidem pacifice in communi uiuere, uasque tamen mortalium republice, quarum ciues ad res seculares tam anhelant auidè, non itè. Dicitur autem Poete, quod duo pronomina, Meum ac Tuum, litium prehorumque semina existunt & sementa, ingenue feruntur, multo tamen obortuntur plura, si omnia in communi possiderentur. Sancti uero loquuntur de rerum usu quando proximi pauperes indigent, tunc enim iam dictum est, usum debet esse communè, quatenus ad liberandam miserorum inopiam satis fuerit.

QVÆSTIO IV.

DE PECUNIARI QUORUNDAM DOMINIO.

ARTICVLVS I.

An ius hominum quispiam totius sit orbis dominus.

QUÆSTIO disputacionem de dominio in genere, sequitur, ut pecuniarier de singularium quorundam dominis differamus. Primum enim

de Christo seruatore nostro arguere parte

parte affirmatiua possemus. Exerat enim Ioann. auctoritas Apoc. 9 Qui vidit in vestimento & in femore sedentis super equum album, hoc est super eius innocentissimam eandemque candidissimam humanitatem, cuius virtute veluti femoris, filios progenit celestis regni heredes scriptum, Rex regum, ac Dominus dominantium. Mox & de Pontifice Maximo idem sentiendum apparet, utpote quem idem Redemptor vicarium in terris sibi substituit, quia sua fungeretur potestate, Attamen quia in præsentia de Imperatore peculiariter disputatio instituitur, arguitur primo quod nullus sit legitimus rex. Deus (vt in Ecclesiastico citatum est) reliquit hominem in manu consilij sui hoc est liberum, quem utique ab initio constituit rerum dominum, nemini autem subiectum, ergo nemo esse legitime potest aliorum princeps. Mox arguunt, qui hoc sequuntur commentum, neque ante diluuium, neque post aliquo tempore vilius sit memoria principis vsq. ad Nemrod, qui per tyrannidem & vim, potestatem regnandi obtulit in orbem, nulla ergo regnandi est via, legitima. Quare eos qui Reges Roma exigerunt, & qui Iulium Cæsarem enecarunt, laudibus Romani Annales efferunt. Accedit, aiunt deinde quod præter Saulem & Dauidem, quos Deus creauit reges, atq. Dauidis successores, nemo legitur diuino iussu ascitus in regum, intrusi ergo sunt omnes contra ius. Adiungunt denique in suum patrociniū peculiariter de Christianis illud Christi, Matth. 17. Reges terræ a quibus accipiunt tributum vel censum? nam respondente Petro, ab alienis, intulit dominus. Ergo liberi sunt filij. In contrarium autē est ad Rom. 13. Paulus Omnis potestas a Domino Deo est.

In hac quæstione de tribus esset nominatis personis disputandū, nempe de Christo Redemptore nostro, deq. eius vicario Pontifice Maximo, ac demum de Imperatore. Enimuero de Christo qui rem superflue tenus cogitant, inficias ire non audēt, quin fuerit in quantum homo in temporalibus orbis dominus. Neque tamen aliaratione mouentur, quam quod erat Deus. Sic habet Ioanne Faber egregius auctor super lege, Cunctos populos. C. de sum. Trin. Et Burgen. additione tertia super ca.

1. Matthæi. Ex quo principio doctores plurimi canonici iuris idem Summo Pontifici tribuūt temporalium dominium ac plenissimam potestatem, addentes insuper eundem imperatorem ab illo imperialem suscipere, ac subinde reges omnem regalem. Attamen de Christo hic non disputabimus, neque decius vicario, eo quod in Commentarijs nostris super Matthæi suis (vt reor) numeris easdem quæstiones pro exiguitate nostra absoluiimus, nempe de Christo super cap. 1. & de Summo Pontifice super vigesimo. Impresentiurum autem non de spiritualibus illis quæstionibus quæ Euangelij Commentarijs aptius accommodatur, sed de secularibus differendum instituiimus. Quod si iudicium nostrum, quod illic abundantius ac locupletius patefecimus, summam audire liber, persuadere ibi contendebamus, vtriusque quæstionis, scilicet tam de Christo, quam de Papa, negatiuam partem. Primum inquam suppositiuas fidei confessionem. Porro quod Christus in quantum Deus, dominus sit, non modo terræ, & plenitudinis eius, tam in spiritualibus, quam temporalibus, verum & caelorum caelestiumq. spirituum, eo iure quo cuncta ex nihilo condidit, & in nihilum redigere potest. Deinde quantum ad eius humanitatem pariter secū dū eandem fidem catholicam agnouimus eundem quatenus hominem iure redemptionis vnicum fuisse regē regni caelorum, quippe cui incubebat cuncta, quæ ad sempiternam hereditatē amittent, dispensare, administrare, ac disponere nempe ecclesiā fundare, sacramenta instituere, magistratus ecclesiasticos creare, leges condere, ac demum omnes iudicare, & cuique pro meritis præmia æterna ac supplicia decernere. Subindeq. reges vniuersos, vt suis legibus parerent cogere, eorumq. leges, qua parte suis aduerterentur, abrogare, vniuersa denique temporalia, quoties ad suum spūalium finem opus esset, in suū vium assumere. Ceterum quantum ad secularem prætem contrarium arbitrati sumus, videlicet, quatenus hominem, non fuisse regem, nō quod nō potuisset: quippe Deus, sed quia nequeam decuit, neque subinde voluit. Enimvero cum non uenisset in mundum (vt confessio habet catholica) nisi tanquam Redemptor propter nos homines, & propter nostram salutem, nullam huius mundi potestatem

Neque Xps neque Papa est totius orbis dñs. Exponitur quo Xps fuerit rex in quantum homo.

OTO
ULTE
GILIAS
DIII
13

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

statem assumpsit, nisi quae illi negotio de-
seruiret, nihil. n. honoris illis, qui Deus erat
futilia haec & lubrica ligna accumulabatur,
sed omnia contempsit vilipensaque abiecit
Regnum autem quod illi tribuunt haereditarium,
per Davidis profapiam descendens illud quidem
particulare erat super tribus Israel, idque iam
prorsus in Ioa-chim filio Iechoniae seu in eius
patruo Sedechia cessauerat, iuxta vaticinium
Hierem. 22. Deinceps namque non in regibus,
sed in sacerdotibus, & in Machabaeis
perstitit sceptrum Iuda usque ad Christum,
atque hac ratione (vt illic meminimus) impleta
est propheta Jacob, Non auferetur sceptrum
de Iuda, & dux, &c. (dux inquit, non rex)
donec veniat qui mittendus est. Constat
praeerea, nullam talem potestatem v-
su exercuisset, vt contrarij fatentur, in
vauum ergo eam assumpsisset. Et ideo in
Psal. 2. Ego inquit constitutus sum rex ab
eo super Sion montem sanctum eius, id est
super ecclesiam, praedicans praecceptum eius
& Matih. 28. Data est mihi omnis potestas
in caelo & in terra. Euntes ergo docete omnes
gentes &c. Regnum ergo ius fuit praed-
icare & docere fidem. Vnde ad Pilatum,
sic non negauit se regem, vt tamen fate-
retur non esse regem veluti reges mundi.
Regnum enim inquit, meum. non est de
hoc mundo. Docens (vt Esaias cap. 9. praedi-
xerat) regnum suum in sempiternum dura-
turum, & vt est in Psal. regnum omnium
seculorum nullum ergo habuit caducum
ac temporale. Erat. nihilominus (vt ait
Ioannes) Rex regum, & Dominus domi-
narium, quia spiritualis eius scopus fini-
teu. a potali omnium regum praeminet, &
ideo cuius poterat ad illi finem vti. Quod
si ipse tale regnum non assumpsit, citra
controuersiam certissimum est, neq. illud reli-
quisse vicario suo Pontifici Maximo, sed il-
lam prorsus potestatem qua ipse functus
est, illi commisit, nempe vt quoties ad il-
lum fidem necessarium esset, regibus cun-
ctis imperaret, leges eorum corrigeret vni-
uersa denique temporalia vsurparet. Sane
nihil fecius spiritualis secularisque potes-
tates vsq. adeo distinctae, vt secularis non
deriuetur ab spirituali, sed illa praecisa ra-
tione ab illa dependeat, ita quod si ab illa
per rebellionem exorbitauerit, possit coer-
ceri ne diuinas, & ecclesiasticas praerue-
tur leges, quod quam proxime declarabi-

tur. Et haec est plana sententia ipsius Sum-
mi Pontificis eodem, cap. Solitae vbi ait se
esse Solem qui spiritualium diei praest. Im-
peratorem vero Lunam quae praest. se-
cularium nocti. Quare in spiritualibus as-
serit se illic superiorem, praecellere autem
imperatorem fatetur in temporalibus. Et
idem ferme habetur 96. distinct. can. Duo
sunt. Horum omnium fundamenta, cui
placuerit, vbi praedictos, commentarios
nostros in Matthaeum citauimus, fusc fir-
miterque corroborata potest inspiciere. His
ergo non tam impresentiarum praetermis-
sis quam alibi pro virili nostra constabili-
tis, duobus articulis questio haec absolue-
tur. Prior est, vtum civilis, tam im-
perialis, scilicet quam Regia potestas di-
uinitus sit instituta? Posteriori autem ex-
plorabimus, vtum imperator vniuersale
dominium habeat totius orbis? Et quid-
dem quantum ad primum, duae sunt inter
se per extrema diuersae sibi opinionis, de
quibus non est, cur hic late disputemus.
Sunt inquam qui imperatori non solum
iurisdictionem orbis tribuant, verum &
dominium, ac proprietatem bonorum
omnium eumque adeo appellantes proprie-
tarium dominum. Quin vero Hoff. in
tit. de praeser. §. quae autem. omnes prin-
cipes facit hoc modo proprietarios. Et as-
serunt pro se verbum l. bene a Zenone. C.
de quad. praeser. Omnia sunt principis. Et
aliud in auth. vt de cetero, & c. colla. 7.
vbi habetur, quod imperium potest ali-
quando aliquid accipere venerabilium do-
mum dum voluerit. Est tamen inopi-
nabilis opinio. Quare vt bene adnotauit
Ioann. Fab. super eadem l. Codici, commu-
nis opinio est in contrarium. Et haec sit
prima hic nostra conclusio. Neque impe-
rator neque principum vllus est hoc pot-
poprietarius. Tu ca enim est, qui vt fertur,
illa dominatur tyrannide, vt cunctas sub-
ditorum substantias, tanquam suas pro-
prias sic possideat vt pro libito, vniuersa
sibi, vt putat possit vsurpare. Iure autem na-
turae est transiit res publica in principem
potestatem suam & imperium, ac iurisdic-
tionem, non tamen proprias facultates,
quibus ideo princeps vt nequit, nisi quan-
do eidem reipublice tuende & administ-
rae necesse fuerint. Quod autem lex ait, om-
nia esse principis, de his quae fisco aut pu-
blico aario obueniunt, intelligi. A horum
pra-

Spūalis
& secu-
laris di-
stincte
sunt po-
testates
o. no, li-

Secunda
conclu-
contra
secundâ
opinio-
nem.

Potesta-
tem civi-
lem lege
naturali
constare
opime
probat.

præterea Christianorum opinio est per aliud extremum. Quod principes omnes per tyrannide respublikas obtinent, illis rationibus arguantes, quas a parte negativa quæstio obiectimus. Hic autem non opinio sed manifestarius error est totiusq; rei publicæ pervertio. Quin vero contraria veritas ut meo iudicio lucida est, quam secundâ hic ideo conclusionem statuimus: Nempè regiam Imperatoriâq; potestatem cætorumq; principum auctoritatem non hominum esse inuentum, sed Dei sanctissimâ ordinationem. aliam tamen a potestate spiritali. Haud. n. per se ipse Christus immediatè instituit, cui cœu caput vicarium suû præfecit eisdemq; subinde vicario potestatem suam contulit perpetuo in ecclesia duraturam. Itaq; potestas illa neq; facta est a republica neq; per respublikam derivatâ, sed a solo per se Christo. Potestatem autem civilem Deus per legem naturalem quæ lux sempiternæ participatio est ordinavit. Hoc autem sic patet, Deus per naturam deitæ rebus singulis facultatem se conferuan- di sui que resistendi contrarijs, non modo quantum ad incolumitatem temporalis salutis, verum & per eius gratiam quantum ad prosperitatem spiritalis. Hanc autè homines congregata vero respublika ne utiquâ se poterat gubernare, hostesque propulsare malefactorumq; audaciam cohibere, nisi magistraus deligeret, quibus suam tribueret facultatem, nam alios tota congregatio sine ordine & capite neq; vnum corpus representaret, neque ea providere posset, que expedirent, ergo eadem ratione doctæ divinitusque instructæ respublikæ, aliæ annales Conules, aliæ alias publicarum administrationû formas sibi instituerûnt. Atq; eodem iure qualibet potuit ac debuit ubi expedire cognosceret totam suam potestatem & imperium in vnum regem (qui secundû Arist. optimus genere suo est principatus) transferre, ut lege sæpe citata Quod principi placuit, sanctum, penes quem summa esset rerum. Ecce que admodum publica civitatis potestas ordinatio Dei est, non quod respublika non creaverit principes, sed quod id fecerit divinitus erudita. Vnde illud Sap. 14. Tu pater providentia ab initio cuncta gubernat, per leges naturales intellige-

dum est, tam per illas quas rebus irrationalibus ingenuit ut mari & ventis, quam per illas, quas indidit hominibus. Et ideo Paul. ad Rom. 13. auctoritatem principum non in respublikam tantum, sed in Deû ipsum refert. Omnis, inquit, anima potestatibus sublimioribus, subdita sit. Non est. n. potestas nisi a Deo, quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt, itaque qui potestati resistit. Dei ordinationi resistit. Et ad Tit. 3. Admone illos, principibus & potestatibus subditos esse, dicitò obediētes. Neque vero potestates tantum Christianorum principum, verum & quæ sunt penes infideles, a Domino Deo sunt, quia fideles naturam non destruxit, sed perfecit. Et per illas potestates gubernare possunt plebes in his quæ sunt naturalis iuris. Sic enim Dan. 2. legitur. Deum cœli regnum & imperium tradidisse. Nabuchodonosor. Sic & Christus ait ad Pilatum. Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset de super, vnde etsi in primordijs Ecclesiæ omnes se me principes, infidelitate tenerentur, præcipit nihilominus Petrus Christianis 1. Pet. 2. ut subiecti essent omni humano creature propter Dominum, sine regi, inquit, quasi præcellenti. &c. Et intra: Servi subditi estote in omni timore dominis, non solum bonis & modestis, sed etiam discolis. At hinc sit ut lib. 1. quæst. 6. dicebamus, principem potestate fungi ferendarum legum quibus respublikam coetceat. Fitque præterea ut non solum singulis respublikæ membris superior sit, verum & totius collectim corporis caput, totique adeo sic eminentes, ut totam etiam simul punire valeat. Quare neque per respublikam Rex potest regi iure expoliari nisi fuerit in tyrannide in corruptus. Per hæc demum id quod supra diximus, clarescit, videlicet potestatem civilem non sic dependere a spiritali, ut ab illa instituat suamq; accipiat facultatem, ab illave possit vel amoveri rex, vel cogi vel corrigi, nisi quando a divinis legibus sineque spiritali rebellaret. Nam etsi ambax a Deo procedant: non tamen altera per alteram sed modis varijs, prior scilicet a Deo immediatè, posterior vero mediantē lege naturæ per civilem respublikam. Atque hoc pacto intelligendum est verbum Authen. de instrumen. cau. & fid. col. 9. Imperium Deus de cœlo constituit. Atq; aliud Authen. quon. odo oportet episco-

Respu-
blica nõ
põt re-
gem re-
gno spo-
liare ni-
si ob ty-
rannidẽ.

OTO
UL'E
GILAS
DIII
13

pos, &c. vbi legitur sacerdotium & imperium dona esse Dei, a superna collata clementia. Hec ergo non animaduertunt, qui aiunt rempublicam civilem ab spirituali scilicet à Summo Pontifice facultate suam mendicare. Quorum est Bart. super Extrauagan. Ad reprimendum.

Ante diluuium fuit ciuitas aliqua libera principatus.

Argumenta ergo in contrarium nullo sunt pondere, nam etsi homines naturaliter liberi creati fuerint eiusdem tamen nature instinctu, seu ciuilia animalia, quo re pro naturali appetitu conseruent. Reges ac Principes sibi presciciunt, quibus obtemperantes, tutius felicitiusque viuunt. Et quauis in Bibijs ante Diluuium nullus legatur princeps, est tamen vero proximum, illos Patriarchas illic recensitos, monarchas extitisse, velis de ciui. Dei, ait de Cain Aug. qui ciuitatem condidit, vel gentes illas Aristocratiam aliamve gubernationem habuisse. Quod autem de Nemrod, subiicitur, factum & tyrannis inuasit respublicas. Nam etsi potestas principum ordinatio Dei sit usurpatio tamen earum quando violato iure fit non est a Deo precipiente, sed tamen in punitionem subditorum permittente, de quibus per Oseam cap. 4. ait Deus, regnauerunt, & non ex me principes extiterunt, & non cognoui, & Job. 34. Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Et Prouer. 28. Propter peccata terrae multi principes eius. Quemadmodum & potestatis usus quando legitime fit in spiritum Dei est. De hoc. n. vsu peculiariter illud intelligitur Prouer. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, nam de alijs (quod lib. 1. citauimus) lamentatur Isaias cap. 10. vbi ait, Vae qui condunt leges iniquas: quae re vera Deo non auctore, sed permissore instituitur. Ad aliud de Saule & Dauid conceditur, quod etsi illos tantum diuino iure positio Deus instituit, ordinauit tamen iure natura: ut alij a republica eligerentur. Quod autem de Christo asserunt, qui asserunt filios esse liberos nequaquam sic audiri potest, ut Christianos omnes principum potestate liberauerit, quandoquidem eius. Apostoli nos admonitos curauerint, ut eisdem obsequeremur, sed id peculiariter sacerdotibus competit. Quod ad praesens nihil attinet negotium.

ARTICVLVS II.

Vtrum imperator sit dominus orbis.

Postquam fundamenta Reipublice ciuili in perfunctorie iecimus sequitur vt hoc art. secundo ad id quod de imperatore proposuimus, descendamus, an scilicet sit dominus totius orbis? Et arguitur a parte affirmatiua. In primis (vt extra de maiorit. & obed. c. solite habetur) Summus Pontifex & Imperator duo sunt in orbe luminaria magna. Summus autem Pontifex vnus est totius orbis in spiritualibus, quia deicit vniuersae corporis Ecclesiae vnum esse caput, ergo eadem fuit ratione congruens, vt in temporalibus esset vnum caput quod nequit aliud fingi quam Imperator. Accedit huc tam ius canonicum, quam ciuile est. n. tex. Hier. 7. i. can. In apib. vbi ait, quod sicut in apibus vnus est princeps, & inter gnos vnus, sic imperator vnus. Et c. de bonis quae libe. & c. l. cum multa, imperialis forma omnes supereminet alias. Et ad leg. Rodiam de iactu l. de precatio, ait Antonius. Ego mundi dominus & Extrauag. Ad reprimendum quomodo in l. ex maiest. & c. ait Henricus Cael. In tranquillitate Romani Imperij totius orbis regularitate requiescere. In contrarium autem facit lex, Cunctos populos c. de sum. Trin. & f. de cath. vbi Iulianus ait, Cunctos populos, quos clementiae nostrae regit Imperium quibus vobis limites Imperio suo circumscribit.

De hac questione bipartiti sunt vtriusque iuris doctores. Nam Host. & Io. And. & vt fertur) Itali opinionem sustinent, quod sit vniuersalis orbis dominus. Et peculiariter Bal super citata, cunctos populos. Et Bar. l. Hostes. ff. de cap. & post l. i. euer. Vbi addit, forsitan qui negauerit haereticum incurrere, eo quod Luc. 2. legitur edictum à Caesare Augusto exiisse vt describeretur vniuersis orbis. Et in fronte tract. super Extrauag. Ad reprimendum idem reperit veluti de hie. At vero Faber super eandem, l. Codicis & vltimontani contrariam tuentur sententiam. Veruntamen quia de re hac sola legum citatione controuersantur quae amphibolis loquuntur verbis, opus est, rationibus earum mentem erueri.

Est ergo huius articuli conclusio, licet impe-

imperatoria maiestas donum institutioque. Derisit, tamen quod totius orbis imperio fulgeat nulla sit ratione credibile. Prius membrum satis supra confirmatum est, posterius ergo demonstrare restat. Et ne vergi significatio ancipites nos teneat orbem appellamus, totum terrarum a quarumque globum & ambitum; nam orbem Romani appellabant illam terræ portionem sibi cognitam, quam suo imperio subiugauerant, de quo alia est quæstio, sed in sensu, quem verba faciunt, probatur conclusio. Et loquimur (ut supra diximus) de dominio iurisdictionis, nam de rerum proprietate iam id priore conclusione superioris articuli negatum est. Igitur quamvis neganti hanc imperij infinitatem, opinionem suam probare non incumbat, sed qui asseruerit, provinciam subeat tale ius demonstrandi, nihilominus pro assera conclusione arguitur. Si imperator esset Vniuersi dominus, aut id sibi iure diuino competere, aut naturali, aut humano, gentium videlicet aut civili, nullo autem illorum, ergo, &c. Primum, quo de iure diuino positum ut a naturali distinguitur, arguamus, Sauli quidem, Davidique & eius profapia sacra referunt oracula concessa fuisse regna, quippe quos Deus ipse ore suo instituit, præterea nemini. Ius autem naturæ nude consideratum nullum mortalium cæteris dominio prætulit. Omnes enim nascuntur liberi, ut iam monstratum est. Confirmatur autem hæc veritas. Si vagi homines dispersique viuerent, nullus esset cæterorum dominus, dum ergo in vides & oppida sese receperunt, nullus iure natura erat reliquis superior legali dominio, quo reliquos posset legibus cogere, sed tantum naturali, quo ingenio præstantes rudibus dominantur, qui (ut dictum est) vi non vigent coercitiua, ergo si aliquis est dominus orbis, is creatus est auctoritate & concessu reipublicæ, quo pacto dictum est diuinitus esse ordinatam potestatem civilem. Quod autem hoc modo non fuerit creatus, probatur. Ad hoc, quod aliqua reipublica Regem sibi vel imperatorem instituit, in quem suam transferat potestatem, requiritur publicus eius consensus, ut saltem maior pars in talem consentiat electionem. Vniuersus autem terrarum ambitus nunquam talem fecit consensum, nec vero pars decima si mentis oculis

Antipodas cunctasque nationes in gyrum lustraueris, ergo nunquam vnus exiit dominus orbis. Neque Romanorum Cæsarium nomen & fama vsque ad Antipodas & Insula res nobis repertos vnquam penetravit. Secundo arguitur. Dato vniuersas mundi nationes vel in vnum locum conuenire possent, vel per literas conueniri, ut vnum eligerent Monarcham, id tamen minime iure naturæ expediebat. Aristot. nanque Polit. 7. cap. 4. docuit reipublicam non esse meliorem eo quod maior, sed tantam debere sub vno principe agere, quantum ipse per se vel per suos posset commode administrare. Veluti nauis neque iusto minus navigationi apta est, nec li daorum esset stadiorum, posset commode gubernari. Et August. lib. 4. de Ciuit. Dei, cap. 15. Iniquitas, inquit, ampliora fecit regna. Et per domitis gentibus dilatare regnum, malis videtur sollicitas, bonis necessitas, nempe quod hostium iniquitas cogit, ut bello supprimantur, nostro que adhibeantur imperio. Hæc ferme illic. Est enim Rex anima regni, vnde sicut auctore 2. de Anima, eodem Philoposo, nõ potest quæuis anima quantumcunque animare viuificat eque corpus, sed quorumcunque natura constantium præhærit est methodus & mensura, quæ neque formica ad hominis proceritatem augeri potest, neque homo ad illam, quæ est elephantis, sic neque princeps calore suo totam potest reipublicam nationibus ac regionibus vastissime dispersam fouere, ut valeat, quæ quaque provincia sunt, nosse, emendare, corrigereque ac disponere, vnus namque non potest vndeunque orbis nuntios breui tempore suscipere, neque quocunque gentium prætores suos, ministrosque alios dimittere, & que vbique fiunt, castigare, immo neque eius metus ad tam vasta locorum spacia potest pertingere. Igitur cum potestas sit propter vnum, si vnus amplissima huius potestatis non est possibilis, sit, ut vana fuerit talis institutio; Deus autem & natura nihil faciunt frustra. Sed sit qui contra hoc insurgat. Christus prudentissime instituit vniuersalem vicarium mundo, ut in primo a gō dicebamus, cur ergo non potuit per vnum idem mundus in temporalibus gubernari, sicut in spiritualibus? Respondetur multo esse rationem dispar-

Aristot. Princeps in eos tantum recte imperat quos commode administrare potest.

Notanda differen-

V 4 demptor,

OTO
LURE
GILUS
DIE
13

ria inter
principa
tū Ecclē
& Cō
uilem.

demptor, ac subinde Rex vnicus Regni
colorum toto orbe diffus, qui sua infinita
virtute cuncta disponit. Et ideo potest per
vnum vicarium totum regere orbem eo
vel maxime, quod sub illo vicario instituit
ordinarios Patriarchas, Archiepiscopos
aliosque Antistites, ac sacerdotes, qui affla
tu Spiritus sancti spiritualia administrarēt,
de quibus rebus non est necesse tam crebro
in vniuersale Concilio omnes cōire, sed
satis est eius sanctiones quocumque dimir
ti. Reges autem qui à suis regnis potesta
tem recipiunt, non est cur ab vno omnes
dependeant in toto orbe. Tertio arguitur.
Si vnus est orbis vniuersalis in temporalibus
monarcha, vel hoc introductum fuit
iure nature ante Christianismum, vel iure
Euangelico. Non primum, quia ante na
tum Christum viguerunt tres illa monar
chia scilicet Chaldaeorum, Persarum, &
Græcorum, quibus, seculo propemodum
Christi successit quarta Romanorum, has
quippe in illa statua inspexerat Daniel, vt
legitur e. 2. sue prophetic. Nulla autem illa
xum fuit totius orbis domina, sed natio
num, quæ certis erant limitibus circumscri
pta. Christus autem in Euangelio de civili
bus monarchis nihil disposuit, aut muta
uit, quare neque Papæ hoc commisit, nisi
ratione prædicta, in quantum spiritualium
finis id exigeret. Quantum ergo nihi su
mo vtilidum argu. ex cap. per venerabilem
qui filii sint legi. Vbi Innocentius ii. fa
tetur, Re. gen. superiorem in temporalibus
minime recognoscere. quod licet gl. id de
facto intellegat, non autem de iure, profe
cto non probat, quia caput quod citat, in
apicibus id non concludit, vt confestim
parebit. Et quamuis interpretet verbum
peculiariter intellegant de Rege Francia,
textus tamen hunc non patitur limitem,
nam absolute de rege loquitur quatenus
rex est. Haud quidem negauerim. Imper
torem Christianis regibus esse superio
rém. Est enim fidei protector ac propur
gator, per Pontificem ad hoc coronatus,
& ideo in causis fidei scilicet tam ad ini
micos crucis arcendos & abigendos, quam
ad restringenda schismata, potest Christia
nos reges conuocare. Quo autem in ordi
narijs causis ad illum fiat prouocatio, nõ
est in vsu nisi in ciuitatibus nationibusque
ac prouincijs imperialibus. Existit autem
argumentum, quod cæteris vrgentius con

Nemo
superior
rege in
palib.
Quo im
perator
sit Chri
stianis
regib. su
perior.

setur contra hanc (quam arbitror) verita
tem, idque sumitur ex Augustino. libr. 5. de
Ciuitate Dei cap. 12. & 15. Vnde multi exi
stimat elici de iure diuino imperatorem ef
se mundi dominum. Ait enim quod cum
diu fuissent regna Orientis illustria, voluit
Deus & Occidentale fieri, quod tempore ef
set posterius, sed imperij latitudine, & ma
gnitudine illustrius, idque Romanis con
tulit, qui pro suo modo boni erant. Deus er
go illis dedit imperium (vt etiam Opulcu.
de regimin princip. li. 1. ait S. Thom.) ob
suas scilicet morales virtutes, quanquam
illi non promeruisse felicitatem æter
nam, potissimum propter amorem patri
æ, zelumque iustitiæ, ac ciuilem bene
uolentiam, Accedit autem, veluti huius
sententiæ robur, quod neque Syluest. Chri
stianissimo Constantino, neque Theodo
sio Ambr. scrupulum iniecerit vllum, vt im
perium abdicassent. Ad hoc autem non
vno respondetur modo. In primis sape
ad nos aui, quam fuerint Atgu. hoc loco su
nistræ vulgo intellectus, haud enim asse
rere cogitauit, quod Deus quasi præmium
suarum virtutum imperium Romanis ad
iudicauerit. Ex professo nanque ambo
bus capitulis citatis monstrare contendit,
quidquid illi faciebant, intuitu mundanæ
gloriæ, siue nominis ampliandi gessisse,
quare aut neminem aut vnum aut alteri
censeri fuisse vere studiosum pro eo quod
appetitum ille peccatum erat, saltem venia
le. Quapropter licet Caronis, inquit, virtus
propinquior esset veræ virtuti, quam vir
tus Cesaris, neutra tamen fuit proprie vir
tus, ob peccatum autem Deus nullum re
pensat præmium. Sed ait Deum illud iullo
iudicio permisisse, eodem modo quo ait Chri
stus eos qui iustitiam suam faciunt eorū
hominibus, recepisse mercedem suam,
nempe ab hominibus ipso permitte re
res naturali cursu disponente. Vnde post
verba citata in calce cap. 12 ait Quia pro
vno isto vitio, id est amore laudis pecuniæ
cupiditatem & alia multa vitia comprin
ebant, concessit illis Deus illud imperium.
Si ergo pro vitio, non aliter intelligitur
concessisse quam permittendo. Denique ad
idem propositū cap. 14 sic concludit. Non
est quod de summi & veri Dei iustitijs con
querantur. quia perceptorum mercedem
suam. ad Euangelium nimirum alludens,
de his qui ob vanam gloriam operantur
H. od

Haud ergo eos Deus fecit dominos, ut Saul
lem aut Davidem reges, sed vel iure belli,
vel per suam tyrannidem id permitte.
Præterea, quamvis prave super hoc intelli-
geretur August. ac si vellet Deum tanquã
legitimatum virtutum mercedem contru-
lisse Romanis imperium, non de alio lo-
quebatur imperio, quam de illo quod ante
a fuerat Orientale, in Caldæis scilicet, &
Pæris, & Græcis: illud autem nunquam
fuit vniuersale totius orbis, sed regionum
quarundam. Et ideo subdit Romanorum
imperium fuisse extensius, non tamen ro-
tius globi. Scio Bart. tracta illo citato su-
pra, extra. cap. 5. ad reprimendum contra-
riam tenere sententiam. Regem Nabucho-
donosor, regem fuisse vniuersalem orbis,
citans illud Dan. 2. Tu rex regum es. Deus
caeli regnum, & fortitudinem, & imperiũ,
& gloriam de dicit tibi. Illud autem hoc tan-
tum significat, quod erat regum uncognito-
rum maximus, ut ait Nicolaus, haud tam-
men quod dominium, & imperium in to-
tum haberet mundum. Profecto si funda-
mentum imperij Christiani firmius non
esset, quam quod Orientales subindeq. Ro-
mani vsu parant in orbe, exil us esset & im-
firmius, quam ut turas reddere posset im-
peratorum conscientias. Ambigere nanq.
nemo potest quin ius potissimum habuerit
in armis, atque adeo potentatum potius,
quam iure pœteritis gentes suppe-
ditauerunt. Nam etsi aliquæ nationes le-
gantur ob fœdera rupta, bello ab ipsis la-
cessite, fuerant tamen fœdera illa extorta,
quæ frangere nefas non erat. Quid enim
iuris habebant in remotissimas gentes? &
ut alias mittamus, in terram Israhel? quam
Deus illis promiserat & concesserat, & qui-
bus lege prohibuerat (ut legitur Deut. 17.)
ne regem facerent alienigenam. Neque ve-
ro Christi verbum. Quod est Cæsaris, date
Cæsari, in contrarium vllò a culeo pugnat,
illic enim non approbavit Cæsaris domi-
natum, sed eximere se volens ab illo iudi-
cio, ius tantum naturæ retulit. Si quid
Cæsari deberis, soluite, sed in primis Deo,
quod illi debitum est. Sed hoc est quod
multi non animaduertunt, nempe quod
cum ob peccata forsitan illarum nationum,
permisisset eos Deus sub iugum Romano-
rum venire, inferant iure ipsos illas sube-
gisse, cum re vera nullo sit consequentia
iuris. Tradidit enim Deus sæpe Israheliticũ

populum in manus Philistinorum, &
Chaldaeorum, & tamen error esset aper-
tissimus affirmare ius factum fuisse illis de-
bellandi illum populum, & in captiuitate
redigendi. Ad hæc, Iulius Cæsar priua-
ta auctoritate rempublicam perualit, ac
subinde per iniuriam eius obinuit domi-
natum, de quo supplicum capitis pertulit.
Ius ergo legitimum Christiani imperij,
hoc est quod vel in Augustum, ut fertur,
vel Christianos post successores, ut in Con-
stantinum respub. consensus, cuius consen-
sus legitimus est Christianorum imperator.
Hic ergo prius a Græcis eligebatur, postea
vero anno Domini DCCVI. pontificia
auctoritate translata est electio ad Germa-
nos, ut ad perpetuam memoriam scriptũ
est, capitu. venerabilem. de electio. Igitur
ut rem summam concludamus, iure opti-
mo est vnus Christianorum imperator, se-
licetissimo & inuitissimo. Quod tamen ro-
tius sit orbis dominus, neque ratio neque
ius patrocinatur, nam pars quæ consen-
sit, perexigua erat respectu totius orbis.
Quare iure reclamante naturæ non po-
tuit illa Antipodibus reliquisque regionibus
imperatorem pœficere. Papa vero,
quia ut articul. proxim. dicebamus auctori-
tate Christi non est rex in temporalibus,
nisi quatenus ad finem spiritualem sunt
necessaria nusquam legitur tale imperium
ampliasse.
Ad argumenta in contrarium, ut docto-
ribus respondere incipiamus, re vera Bal-
(si quæ dicta sunt, respexeris) ne quidquid
conatus est contrariam sententiam in iure
naturæ fundare, neque vero mirum hoc
est, cum ad iuris prudentes non attineat
ius naturæ perpendere. Sed multo (ut cum
bona venia dixerim) absurdus Bart. ad
ius Euangelicum supra suam facultatem
gressum fecit, vbi hæresim censuit, negare,
propter verbum Luca, imperatorem
esse dominum orbis. Euangelista nanque
hanc tantum historiam nude retulit quod
exierit edictum a Cæsare Augusto ut de-
scriberetur vniuersus orbis, nullatenus, tam-
en affirmat edictum illud legitimo iure
p̄dixisse. Perinde est si inferas. Reginus Pfal-
tes affirmavit, Dixit inspiens in corde suo,
non est Deus, ergo affirmavit, non esse
Deum. Quinimo si mysterium mediteris,
apertius v̄ Euangelista edictũ illud cõde-
nasse. Apparet namq. spumofam illam Au-
gusti

Iulius Cæsar p
iniuriã
domina
tus est.
Ius Chri
stianitum
perij.
Impera
toris ele
ctio a
Græcis i
Germanos trãf-
fertur.

Ad argu
mentu.

OTO
LITTE
gibus
DIT
13

Ius spe
rorũ
anoquo
rũ ponti
ficũ in
armis
fuit.

Chri nõ
abeant
dũntum
in iuda-
ca.

gusti insolentiam in hoc retulisse, admoneret, non ipsum (ut se iactabat) sed illum qui nascebatur, esse orbis dominium, quippe quem, & legibus vniuersum obligauit, & in iudicium est demum conuocaturus. Præterea, neque illic nomine vniuersi orbis intelligitur totus globus. Haud enim tam fuisse Augusti mentis inops, ut iuberet describi Antipodes atque alias totumque orbem a se distantes sibi que inauditas nationes, sed vocabat vniuersum orbem, vniuersam ditionem suam, quæ latissime patebat. Quo idiomate & nos Insulas & Continentem vastissimis spatij iacentem. Nouum orbem, Nouumque mundum appellamus. Sic enim frequenti erat Latinis in vfu appellare orbem, orbis portionem. Vt Lucanus in tertio.

Ignotum vobis, Arabes, venis in orbem.
Pecius autem in supradicta extrauag. idem Bart. ad reprimendum impingit in Paulum. Ait enim Apostolus Roman' 13. nihil aliud quam. Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit. Refert vero ipse eos, qui Romano Imperio non obtemperant, diuina præcepta demoliri, vtpote quibus iubetur. Omnis anima Romanorum principi sit subiecta Paulus enim non loquebatur de Romano principe, sed in genere de omnibus potestatibus, ut suis singuli præfectis obtemperarent. Adiectio ergo illa, præuaricatio fuit sacre scripturæ. Ad illud autem in fronte quaestionis citatum, capit. solinæ. iam satis responsum est. Vbi explicuimus, quomodo potestas spiritalis, ac civilis duo sunt luminaria. Sol tamen totius orbis immediata à Christo oriens diuino iure positiuo. Luna vero ab eodem Deo mediante iure naturæ per rempublicam dimanans, quæ tamen non potuit vnus eligere totius orbis, sed Christianismi. Illud autem Hieronymi can. in apibus hoc tantum docet, quod sit vnus Imperator vnus reipublicæ, haud tamen affirmat vniuersum orbem sub vno Imperatore degere in temporalibus, sed quod in toto Christianismo est vnus, ad quem etiam Imperia Turcarum, & Saracenorum regna, quæ Christiani iuris fuerit, attinent. Quia neque inter apes vnus est dux omnium, quæ sunt in orbe, sed cuiuslibet alucaris vnus. Quod autem ex l. cum multa. citatur Imperiale fortunam cæteris antecellere, id fatemur

ingenue, quia est omnium præstantissima, haud tamen inde fit, cunctis totius orbis vnicum dominari. Est enim regalis dignitas excellentior Ducatibus, ac Marchionatibus omnibus, non tamen Rex vnus cunctis præ est ducibus orbis, sed illis qui in regno suo vitam viuunt. Verbum autem Antonini in l. deprecatio. negari non potest arrogantiam re dolere, quis enim citra talem notam dicere potuit. Ego mundi dominus? vni namq. Deo est illud proprium. Et ideo illius assertio nullam facit fidem. Modestius namque longe ait in contrarium citatus Iustinianus. Cunctos populos quos clementiæ nostræ regit imperium, quia quidquid glossematum committitur interpretes, syncerus tamen sensus est, quod voluerit suum Imperium non solum de iure, sed de facto limitibus circumscribere. Et l. in nomine Domini. C. de offi. præf. præ. Afti terminos quoque nominat regionum suarum. Et infli. qui modis ius patriæ præc. solu. si ab hostibus ponitur limes imperij, vnde deriuatur nomen postliminium. & l. Mercatores. C. de comer. distinguit inter suos & regis Persarum subiectos. Et clement. Pastoralis de sententia & re iud. ut Papa præscribere terminos imperij. Illi ergo qui respondent quosdam aut præscriptione aut priuilegio esse exemptos, deberent prius fundere vniuersale eius dominium in totum orbem, ut inde inferrent quotquot modo extra imperium agunt, particulari iure esse exemptos. Super al. a vero lege, citati in Extrauag. Ad reprimendum, multa Bart. comminiscitur, Imperatorem affirmans esse vniuersale. Orbis dominium, atque hoc per Pontificis summi institutionem, quod profecto neququam vllus Cæsarum admisit neque docet ratio, nam ut supra dictum est, per electionem civilis reipub. descendit civilis potestas. Sed eodem modo intelligendus est hic totus orbis, quo supra dictum est, scilicet amplitudo portionis illius mundi tunc notæ, quæ Romano imperio patebat. Vel forte vult dicere Cæsar, quod per regularitatem imperij Romani non solum eius subditi in tranquillitate erant, verum & extranei reges metu eius deterriti conquiescebant. Haud enim occultate inspicit Bartol. quemadmodum civilis potestas per ius naturæ, perque ideo reipublicæ constitutionum a Deo descenderit, atq. adeo neque

neque ante aduentum Christi vnum fuisse totius orbi Monarcham, neque vero eundem Seruatorem nostrum ius gentium hac parte demutasse. Deposcere hic series videbatur, vt de singulari dominio, quod Catholici Reges erga infideles illos occidentales a quinquaginta hic annis inuentos habent, quæstio adhiberetur, fuisset ramen nimis longa, quam ideo in libello de ratione promulgandi Euangelium, quem paratum habemus, disputandam repositimus.

QVÆSTIO V.

DE TRANSLATIONE dominiorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum sua quisque voluntate, naturali iure valeat rei sua dominium in alterum transferre.

QVÆSTIO hæc demum postrema de dominiorum translatione, ad materiam restitutionis proximè appropinquat. Obligatio namque restituendi ex ratione, & modo quo translatum fuerit dominium, dependet. Quæritur ergo primo, vtrum sua quisque voluntate naturali iure rei suæ dominium valeat in alterum transferre? Et arguitur a parte negatiua primo: Si pro sua quisque voluntate transmittere possit dominium, sequeretur actui quoque solo mentis interno id posse, quia mentalis conceptus vera loquutio est, cuius voces secundum Aristotel. 1. De interpretatione, sunt signa, qua vtiq; ratione votum Deo memento factum validum est. Si ergo voce quisque donare potest, sic vt & mente possit, consequens tamen videtur falsum: nam matrimonialis consensus per quem vtrique coniugum alteri se tradit, nisi voce extra, aut nuptibus explicet, minimè solidus est. Secundo: Si id vnuslibet ius naturale indulgeret, vt suæ esset arbitri voluntatis in rerum suarum dominij transferendis, sequeretur eiusmodi voluntatem nevtquam civili lege posse cohereri: nam humane leges,

vt lib. 1. & 3. monstratum est, nullum obtinent contra ius naturæ vigorem, consequens autem creberrimus vnusquisque bene institutæ Reipublicæ status ostendit esse falsum. Prohibentur namque minores ætate viginti quinque annorum sua alienare bona, vt patet ff. eodem titulo, l. prima. Item legibus quorundam Regnorum particularibus sic sunt maiora iura instituta, vt eorum possessores nequeant vincularia bona dissipare. Item neque Ecclesia bona alienare pro libito potest, aut prælatus, aut Capitulum, nisi de certis causis, certisque præscriptis modis, vt patet ex Decretis Leonis 12. quæstio. 2. cano. sine exceptione. & toto titulo de rebus Eccles. non alien. Tertio, Si vnusquislibet posset suo arbitrio rem suam alienare sequeretur eundem perinde posse pretij mercedisque dominium pro turpi in alterum traducere. Consequens tamen est falsum. Nam qui corumpendo iudici, aut assassino, vt hominem occidat, aut peruersuram, aut per simonias quidquam confert, etiam si vltro id faciat, dominium non transfert, vt iura sanctè deceperunt, ergo ius naturæ non est, vt quisque possit liberè sua donare. Neque verò defunt qui idem de meretrici sentiant, quæ merito sui corporis nullius potest mercedis dominium recipere. Quarto arguitur, iura nonnulla particularia in Hispania, atque in alijs quibuspiam Regnis animum cohibent parentum, ac præcipuè sacerdotum, ne spurijs suis filijs quidquam suorum bonorum impertiantur, & tamen si ius naturale libertati cuiuscunque concederet suam distrahere substantiam, leges illæ nulla se aequitate protegerent, ergo libera alienatio non est iuris naturæ. In contrarium est iuris auctoritas, Institut. de rerum diuisio. §. Per traditionem, & ff. de acquir. rerum dominio. Iqua ratione §. literæ qua habetur nihil esse tam conueniens naturali aequitati, quam voluntatem domini volentis rem suam in alium transferre, ratam haberi.

Quæstio, vt dicebamus, per quā necessaria est cognitio ad materiam nō modo restitutionis, verum & totius iustitiæ commutatiue. Ad cuius intellectum primum omnium nosse operæ pretium est, duobus tantū modis posse transferri dominium, nempe, aut domini voluntate, aut lege. Dico duobus tantum

Argu. 3.

Argu. 4.

Argu.

Argu. 2.

OTO
LITTE
gibus
DIE
13